

УДК 81
ББК 81.2-7

**САРНАВИШТИ ЧАНД
ВОЖАИ ФАРОМУШШУДАИ
ТОЧИКИАСЛ ДАР ЗАБОНИ
АНГЛИСИ** *Ҳикматуллоева Наимахон Анвархочаевна,*
унвонҷӯи кафедраи забони тоҷикии МДТ
«ДДХ ба номи акад. Б. Гафуров»
(Тоҷикистон, Хучанд)

**СУДЬБА НЕСКОЛЬКИХ
ЗАБЫТЫХ ИСКОННО
ТАДЖИКСКИХ СЛОВ В
АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ** *Ҳикматуллоева Наимахон Анварходжаевна,*
соискатель кафедры таджикского языка ГОУ
«ХГУ им. акад. Б. Гафурова» (Таджикистан,
Худжанд)

**THE FATE OF SOME FORGOTTEN
PRIMORDIAL TAJIK
WORDS IN THE ENGLISH LANGUAGE** *Khikmatulloeva Naimahon Anvarkhodjayevna, claimant for candidate degree of the Tajik Language Department under the State Educational Institution “KhSU named after acad. B. Gafurov” Tajikistan, Khujand*

Калидвожаҳо: вомвожа, дублетҳои этимологӣ, решашиносӣ, забони миёнарав, мувозӣ, қиёфаи овозии калима, забони форсии қадим, форсии миёна

Мақола ба масъалаи вожаҳои дар ҳуди забони асл фаромушишуда, вале дар забони англисӣ мустаъмал баҳшида шудааст. Муаллиф дар заминаи маводи аз ду забони бо ҳамдигар ҳеҷ: тоҷикӣ ва англисӣ муайян кардааст, ки сарвати лугавии дар забони умумиэронӣ ҷойдошта дар даврони баъдии инкишоф дар бархе аз забонҳои аз он зӯҳркарда, ба хусус тоҷикӣ аз байн рафтанд, аммо дар илҳами дигар, амсоли забони англисӣ ҳамчун унсурҳои иқтибосӣ пайдор монданд. Аз таҳлили масъалаи мазкур муаллиф ба бардоште расидааст, ки вижагии маҳфузмонии чунин аносири лугавии эронӣасл, ба хусус тоҷикӣ дар забони англисӣ ягона набуда, балки онҳо мухталиф ҳастанд. Дар натиҷаи пажӯҳиши муаллиф ба хулосае омадааст, ки аглаби иқтибосҳои тоҷикии дар забони англисӣ мавҷуда тавассути як ё ду забони миёнарав ба таркиби лугавии он забон роҳ ёфтаанд.

Ключевые слова: заимствованные слова, этимологические дублеты, этимология, языки-посредники, параллели, фонетический облик слова, древнеперсидский язык, среднеперсидский язык

Произведен анализ персидско-таджикских слов, забытых в языке оригинала, но сохранившихся в английском языке. На основе фактологического материала двух родственных языков – таджикского и английского – определяется, что лексические единицы, существовавшие в общеиранском языке, в дальнейшие периоды развития исчезли из таджикского языка, но сохранились в качестве заимствованных элементов в английском языке. Сохранение указанных исконно иранских элементов в английском языке обусловлено разными причинами. Делается вывод, что большинство таджикских заимствований, существующих в английском языке, проникли в словарный состав этого языка через один или два языка - посредника.

Key words: borrowed words, etymological doublets, etymology, languages-mediators, parallels, phonetical sounding of word, Old Persian, Middle Persian

The article dwells on the analysis of Persian-Tajik words forgotten in the language of the original, but preserved in the English language. Designing on the premise of the factological materials of the two cognate languages – Tajik and English, the author of the article determines that lexical units which existed in the common Iranian language disappeared from the Tajik language throughout farther periods of evolution, but preserved in the English language as borrowed elements. Retainment of the primordial Iranian elements in the English language is preconditioned by different reasons. The inference is made that the majority of Tajik borrowings existing in the English language penetrated into its basic stock of words through one or two languages-mediators.

Забони тоҷикӣ дар қатори забонҳое қарор дорад, ки аз қадимулайём бо чанде аз забонҳои дунё робитаи устувор дошта, баробари аз онҳо қабул намудани унсурҳои муайяни луғавӣ худ низ барои ғанигардии луғоти дигар забонҳо нақши шоиста гузоштааст. Ниёғони шарофатманди мо бо забони хеш тавонистанд нишон диҳанд, ки забони модарияшон бо сабаби решаи басо куҳан доштани имкони ифодаи падидаҳои тозае ҷаҳони донишро тавассути калимаву ибораҳои худӣ дорад. Ин аст, ки аз ҳамон гузаштаи дур то имрӯз ба аксари забонҳои дунё зеботарин вожаҳои гуногунсохти ин забон роҳ ёфтаанд.

Як сабаби асосии роҳёбии дастаи калони калимаву ибороти забони тоҷикӣ ба забонҳои ғайр ба домани пурвусъати паҳнгардии забони ниёғони пуршарафи халқи тоҷик иртибот дорад. Дар ин хусус забоншиноси номвар профессор Х. Маҷидов овардааст, ки «шукӯҳу шаҳомати форсии дарӣ дар охири асри X ба андозае буд, ки ҳатто баъд аз барҳам хӯрдани хонадони миллии мардуми тоҷик-Сомониён ҳамчун забони давлатдорӣ, забони адабиёт, забони илм мақоми таърихии худро ниғаҳ дошт. Дар асрҳои баъдина он ҳатто ба мамлакатҳои зиёди дуру наздик-ба сарзаминҳои имрӯзаи Эрон, Туркия, Қафқоз, Афғонистону Ҳиндустон ва соири дигар доман паҳн кард. Бо ин забон дар муддати қариб ҳазор соли охир аз Ҳиндустон сар карда то ба Осиёи Сағир ва аз Эрони ҷанубу ғарбӣ то ба Ҳафтрӯд мардумони гуногун гуфтугӯ мекарданд, донишмандону адибон асарҳои илмиву бадеӣ эҷод менамуданд. Он дар ин паҳноӣ беҳадду қанор мақоми забони байналхалқиро касб карда буд ва бесабаб нест, ки то имрӯз ҳам шухрати он дар ин минтақаи бузург аз байн нарафтааст» (5, с. 116-117).

Забони англисӣ низ мисли тоҷикӣ аз ҷумлаи забонҳои куҳанбунёду куҳанмеъёр ба шумор меравад. Ин аст, ки вожаҳои дар таркиби луғавии он мавҷуда инъикоскунандаи даврони тӯлонии инкишофи ин забон ва робитааш бо забонҳои дигар ба шумор меравад. Забоншиноси маъруфи рус В. Д. Аракин таркиби луғавии забони мазкурро аз назаритаҳлил гузаронида, онро ба гурӯҳҳои зерин дастабандӣ намудааст: 1. Вожаҳои умумихиндуаврупой, ки дар забон-асос вучуд доштанд; 2. вожаҳои умумигерманӣ, ки танҳо ҳоси забонҳои германӣ буда, берун аз он ба назар намерасанд; 3. вожаҳои ҳоси забони англисӣ; 4. вожаҳои иқтибосӣ (1, с. 99).

Таърих гувоҳ аст, ки инкишофи қулли забонҳои дунё дар даврони мухталифи инкишофашон ба таври ягона ҷараён нагирифта, нуфузи онҳо ҳамеша якранг набудааст. Маълум аст, ки имрӯз забони англисӣ дар сатҳи ҷаҳонӣ яке аз забонҳои басо тараққикарда ва назар ба аксари забонҳои дигар нуфуздошта ба шумор меояд. Ин нукта низ маълум аст, ки имрӯз худуди паҳнгардии забони англисӣ басо

вусъатнок аст ва бо он дар кишварҳои Британияи Кабир, Ирландия, Америкаи шимолӣ, Австралия, Зеландияи Нав, инчунин дар як қатор мамлакатҳои Осиёву Африқо гуфтугӯ мекунад. Забони мазкур ба сифати забони расмии Шохигарии Муттаҳидаи Британияи Кабиру Ирландияи шимолӣ, Иёлоти Муттаҳидаи Амрикову Австралия, Зеландияи Нав ва Ирландия (дар Канада дар радифи забони франсавӣ, дар Ирландия дар қатори забони ирландӣ) истифода гардида, баробари ин, чун забони расмии Ҳиндустон (муваққатан), 15 давлати Африқо (Ҷумҳурии Африқои Ҷанубӣ, Ҷумҳурии Федеративии Нигерия, Ҷумҳуриҳои Ганаву Угандаву Кениву Танзания ва м. инҳо) дар гардиш қарор дорад. Маҳз ҳамин нуфузи он боиси ба як қатор забонҳо роҳёбии калимаҳои муқаррарӣ ва истилоҳоти он гардидааст. Лозим ба зикр аст, ки дар гузаштаи дур ҳамин гуна мақому мавқеъро забонҳои Машриқзамин, хосса тоҷикиву арабӣ дошта, дар ҳамон рӯзгори куҳан таъсири амиқе дар улуму фунуни мардуми Инглистон гузошта буданд. Раиси Анҷумани филологияи англисӣ Х. В. Бейлӣ дар вақташ ба ҳамин нукта ишора намуда таъкид карда буд, ки “як донишҷӯи англисӣ, ки бихоҳад забони модарии худро нек бидонад, боястӣ, ки аз катибаҳои форсии бостон иттилоъ ба даст оварад... донишҷӯёни забону адабиёти Инглистон барои фаҳми решаҳои забони худ боястӣ ҳадди ақалл чанд воҳид дарси забони авастӣ, порсии куҳан ва порсии навро бигзаранд» (ниг. 6, с. 98).

Албатта, дараҷаи таъсири забони тоҷикӣ ба англисии ҳар кишвар ягона нест. Чунончи, таҳлилу муқоисаи вариантҳои забони англисӣ дар манотиқи мухталифи ҷаҳон аз он шаҳодат медиҳад, ки теъдоди вожаҳои тоҷикӣ дар англисии мутадовили Ҳинд ва Покистон ва Малайзия дар қиёс бо англисҳои дар дигар кишварҳо мавҷуда фаровон будааст. Бояд ёдовар шуд, ки чунин калимаву иборот дар забони англисии классикӣ ҳам нуфузи калон доштаанд.

Бояд гуфт, ки баръакси иқтибосҳои англисии ба забони тоҷикӣ воридгардида вомвожаҳои тоҷикии дар забони англисӣ мавҷуда таърихи басо тӯлонӣ доранд. Дар ин хусус профессор Х. Маҷидов овардааст, ки «қабати қадимаи лексикаи иқтибосӣ миқдори башумори калимаҳоро дар бар гирифта бошад ҳам, аз робитаҳои хеле куҳани забонамон бо забонҳои дигар дарак дода, муносибатҳои мухталифи халқи моро бо аҷнабиён ва халқҳои ҳамхуни ҳамсоя собит менамояд» (4, с. 100).

Ин нуктаро низ ёдовар шудан зарур аст, ки вожаҳои тоҷикии ба забони англисӣ воридгардида чи нигоҳи қиёфаи овозӣ ва чи аз вачҳи ифодаи маъно мисли унсурҳои луғавии ба забонҳои дигари ҷаҳон, мисли урду, курдӣ, туркии усмонӣ, ҳиндӣ, пашту, инчунин бисёр забонҳои дигари аврупоӣ ва осӣёи иқтибосшуда (5, с. 198) таваҷҷӯхро ба худ ҷалб менамоянд. Бархе аз чунин унсурҳои луғавӣ агарчи имрӯз дар ҳуди забони тоҷикӣ ба назар намерасанд ё шакли аз асл дурашон ба қор мераванд, вале дар қатори чанд забони дигари дунё дар забони англисӣ низ истифода мешаванд. Ин гуна унсурҳои луғавӣ мисли вожаҳои англисии тавассути якҷанд забони дигари миёнарави оилаҳои ҳиндааврупоӣ ё туркӣ ба таркиби луғавии забони тоҷикӣ воридшуда ба воситаи чанд забони миёнарави ҷаҳон ба забони англисӣ роҳ ёфтаанд. Ин аст, ки чунин воҳидҳои луғавӣ чанд маротиба қиёфаи овозии худро тағйир дода, симои баъзеяшон ба ҳадди шинохтанашаванда дигаргун шудааст. Азбаски дар доираи як мақола инъикос намудани роҳи духули кулли ин гуна калимаҳо имконнопазир аст, ин ҷо танҳо дар мисоли чанд намунаи онҳо усули воридгардии вожаҳои тоҷикиро ба забони англисӣ нишон доданием.

Баъзеи вожаҳои тоҷикӣ ибтидо ба забони ҳиндӣ ва сонӣ ба арабӣ иқтибос гардида, баъдан ба забони англисӣ дохил шудаанд. Масалан, калимаи *обкор*, ки маънои ибтидоияш “чизи бошукӯх” буд, ба забони ҳиндӣ роҳ ёфт (10, ҷ. 3, с. 961) ва пасон шакли муарраби *абқарӣ*-ро гирифта, дорои маъноҳои 1. мансуб ба Абқар; 2. либоси нафис, чомаи ҳарир”-ро соҳиб гардид (9, ҷ. 1, с. 30) ва ба забони англисӣ дар шаклҳои *abkaree, abkary* иқтибос шуд.

Ҳиссаи дигари чунин унсурҳои луғавии тоҷикиасл тавассути забони испанӣ ба забони англисӣ дохил гардидаанд. Чунончи, дар забони тоҷикӣ вожаи *асниҷмисниҷм* истифода мешавад, ки маънои «юнучқа»-ро дорад (9, ҷ. 1, с. 87; ҷ. 2, с. 676-677). Дар луғати А. Мамадназаров решаи калимаи мавриди таҳлил арабӣ ҳисобида шудааст (3, с. 46), ки баҳсноқ аст, зеро *асниҷмисниҷм* ҳанӯз дар форсии миёна, ки худуди хронологии мавҷудияташ асрҳои IV-III-п. а. м. VIII-IX-и м.-ро дар бар мегирад, дар шакли *aspast* гардиш дошт ва решааш ба **aspa-asti / *aspa-(a)sti-* «хӯроқи асп», «хӯроқ, ғизо»-и эронии бостон мерасад (7, ҷ. 1, с. 245). Баъзе аҳли таҳқиқ дар ниҳояти қор ба забон-асоси ҳиндуаврупой расидани решаи вожаро ишора намудаанд (10, ҷ. 1, с. 196-197). Аз ин рӯ, арабӣ будани асли решаи *асниҷмисниҷм* басо шубҳанок ба назар мерасад. Алоқамандона ба масъалаи мансубияти забонии калимаҳои алоҳида ин ҷо як нуктаро таъкид намудан зарур менамояд. Одатан ҳангоми нишон додани решаи аслии вожаҳо аз ҷониби бархе аз аҳли таҳқиқ ба ифротгароӣ роҳ дода шуда, бидуни огоҳии комил ё дидаю дониста, решаи аслии онҳо ғалат нишон дода мешавад. Масалан, имрӯз чун одат аксари калимаҳои бунёди эронӣ доштаро иддае аз муҳаққиқони аврупой юнонӣ меҳисобанд, дар ҳоле ки дар даврони қадим олимоне, мисли Афлотун, Сукрот, ки баръакси аврупоиёни дар масъалаи бардошти юнониҳо аз эронӣ хомӯшбуда эронисл будани чунин воҳидҳои луғавиро эътироф кардаанд. Агар ба ёд орем, ки дар даврони Ҳахоманишиён Юнон муддати тӯлонӣ таҳти таъсири онҳо қарор дошт, ҳақиқати масъала ошқор хоҳад гардид. Аз ин рӯ, метавон тахмин кард, ки *асниҷмисниҷм* низ яке аз он вомвожаҳои мисли садҳо калимаҳои иқтибосии дар забони арабӣ мавҷуда бошад.

Тибқи ишораҳои алоҳида *асниҷмисниҷм* ба забони англисӣ ба воситаи забони испанӣ дар шакли *alfalfa* дохил гардидааст (10, ҷ. 1, с. 196-197).

Дар осори ниёғони тоҷикон вожаи мазкур дар мувозихои *aspist / uspist* ба қор рафтааст (7, ҷ. 1, с. 245).

Бархе аз ин гуна воҳидҳои луғавӣ ба забони англисӣ тавассути забонҳои туркӣ ва итолиёӣ роҳ ёфтаанд. Мисоли ин гуна вожаҳо *дулбанд* «дастор, аммома, тоҷ, кулоҳ, салла» (2, ҷ. 7, с.9692; 3, с. 867) аст. Шакли куҳани ин калима **daurband* «давrbанд» (он ҷӣ ба даври сар банданд) буда, он ибтидо ба забони туркии усмонӣ дар шакли *tulbent* иқтибос шуда, баъдан дар қатори чанд забони аврупой ба воситаи забони итолиёӣ ба забони англисӣ ба гунаи *turban* «аммома, дулбанд» ворид шудааст (10, ҷ. 2, с. 1337-1338).

Ховёр низ аз ҷумлаи воҳидҳои луғавии эронисле аст (10, ҷ. 2, с. 1100-1101), ки ба забони англисӣ ба воситаи забони туркии усмонӣ ворид шудааст. *Ховёрро* баъзе луғатнигорон тухми анвои мухталифи моҳии *асипенсер* ё сағмоҳӣ” шарҳ додаанд, ки ба сурати моддаи ғизоӣ даромадааст (2, ҷ. 6, с. 8331). Дар забони туркии усмонӣ унсурҳои луғавии мазкур дар шакли *хавуар* мавриди истифода қарор дошт. Дар гузашта дар забонҳои эронӣ, ба хусус тоҷикӣ калимаи мазкур дар ду шакл: гунаи эронии шимолӣ-

ғарбии *xawadar* (ба маънои тахтуллафзии “ҳоядор, дорои тухм”) истифода мегардид. Чунон ки ишора гардид, вожаи номбурда бо дигар кардани қиёфаи овозии ибтидоияш ба забони англисӣ ба гунаи *caviar* ба ҳамон маънои зикршуда иқтибос шудааст (3, с. 144).

Қисме аз чунин вомвожаҳо қабл аз роҳёбияшон ба таркиби луғавии забони англисӣ аввал чанд муддат дар забони арабӣ гардиш карда, пасон ба забони англисӣ иқтибос шудаанд. Мисоли равшани ин гуна калимаҳо *қабо* аст, ки як навъ либоси рӯпӯши дарози пешкушодаи мардона; чома, либос, боронӣ, шинелро ифода менамояд (3, с. 136; 9, қ. 1, с. 650). Бояд гуфт, ки *қабо* шакли муарраби калимаи форсии миёнаи *караһ* аст, ки маънои «ридо, қабо»-ро дошт ва он худ сарчашмаашро аз решаи *кар*-и эронии бостон ба маънои «гирифтан, ниғаҳ доштан, ҳифз кардан» гирифтааст. Унсури луғавии номбурда ба забони англисӣ ба гунаи *саре* иқтибос шудааст (10, қ. 3, с. 2053).

Бархе аз чунин воҳидҳои луғавӣ дар забони асл дорои чанд маъно буда, ба забони англисӣ танҳо ба як маънои мушаххас иқтибос гардидаанд. Чунончи, вожаи *хадев* / *хидев* дар осори ниёғони тоҷикон маъноҳои зайлро дошт: «1. подшоҳ, сардор, соҳиб; 2. Худо; 3. лақаби подшоҳони Миср» (9, қ. 2, с. 417). Аз як қайди М. Ҳасандӯст бармеояд, ки дар гузашта дар забони балхӣён ин калима дар шакли *хоадёо* ба маънои «сарвар, шоҳ, худованд» истифода мешудааст ва он сарчашмаи хешро аз вожаи **hvatāvya* гирифтааст (10, қ. 2, с. 1113). Ба назар чунин мерасад, ки калимаи мазкур ба забони англисӣ тавассути забони арабӣ иқтибос шудааст. Дар забони арабӣ *хидев* ба гунаҳои *хадев*, *хидев*, *худайвӣ* фақат ба маънои «амир, хидев» гардиш намуда, баъдан ба англисӣ низ дар шакли *khedive* танҳо ба як маънои мушаххас ворид шудааст.

Дар забони англисӣ чанде аз унсурҳои луғавии тоҷикиасле истифода мешавад, ки роҳи иқтибосгардияшон ба он забон равшан нест.

Чунин унсурҳои луғавӣ ба кадом усуле ба англисӣ роҳ наёфта бошанд, вучуди онҳо дар он забон он аз ҳешиву пайвандии забонҳои тоҷикиву англисӣ, ки ҳар ду аз хонаводаи забонҳои ҳиндуаврупоиянд, шаҳодат медиҳад. *Сахтиён* яке аз ҳамин гуна вожаҳост, ки маънои «пӯсти ошдодашуда; чарми нозук ва мулоими буз, сафён»-ро дорад (9, қ. 2, с. 226). Ин калима ба маънои зикргардида дар забони форсии миёна дар шакли *saxtag* ба кор рафта, сарчашмаи он, дар навбати худ, **saxtaka*-и эронии бостон аст, ки маънои «чарми сохта, чарми даббоғишуда»-ро дошт. Дар қатори чанд забони дунё, мисли русӣ, ки сарчашмаи худро аз ҳамин вожаи эронии бостон гирифтаанд, асли *saffian* ба маънои «тимоч, чарми буз»-и англисӣ низ **saxtaka*-и эронии бостон ҳисоб мешавад (10, қ. 3, с. 1701-1702).

Теъдоди чунин вожаҳо бо ҳамин чанд унсури луғавӣ маҳдуд намешавад. Ин ҷо мо бо таҳлили як калимаи дигар- *яшб* / *яшм* / *яшт* маҳдуд хоҳем шуд. Вожаи мазкур дар осори ниёғони тоҷикон дар ифодаи маънои «як хел санги сафеди сабзтоби шаффофи гаронбаҳо, ки барои ороиши деворҳо ва сохтани асбобу зарфҳо истифода мешавад» (9, қ. 2, с. 693), ба кор мерафт. Муҳаққиқи калдонӣ Э. Шир форсиасл будани ин калимаро зикр намуда навиштааст, ки «ин вожа дар бештари забонҳои машхур ёфт мешавад» (13, с. 242). Аз таъкиди муҳаққиқи номбурда маълум мегардад, ки ин воҳиди луғавӣ дар қатори гардишаш дар чанд забони дигар дар забони англисӣ низ ба гунаи *jasper* мустаъмал будааст.

Як ҳиссаи ин гуна унсурҳои луғавӣ баъди ба забони англисӣ роҳ ёфтанишон хусусияти сермувозигӣ гирифтаанд. Муҳаққиқон таъкид намудаанд, ки мувозӣ ё гунаҳои калима аз рӯи хусусияти худ метавонанд чанд навъ шаванд: 1. мувозихои

савтӣ, ки дар натиҷаи дигаргунии мухталифи овозҳои таркиби калимаҳо (мисли ҷойивазкунии овозҳои таркиби воҳидҳои луғавӣ, дигаршавии ҷунин овозҳо, монандишавии ин ё он овози калима ба овози дигар, таҳфиф, ивази яке аз овозҳои таркиби вожа) ба вучуд оянд; 2.гунаҳои сарфӣи унсурҳои луғавӣ, ки он бештар дар шакли ҷойивазкунии морфемаҳои таркиби вожаҳо, ба ивази якдигар ба кор рафтани вандҳои калимасоз ба амал меояд (4, с. 46-47; 11, с. 29-69, 96-133).

Дар забони англисӣ калимаи *sacre / sacer* дучор меояд, ки сарчашмаи он *чарг* ба маънои «парандаи сиёранги зӯрчанголи шикорӣ аз ҷинси уқоб, сақар; шохин, шаҳбоз» аст (9, ҷ. 2, с. 537). Лозим ба ёдоварист, ки воҳиди луғавӣи мазкур дар забони форсии миёна ба гунаи *čark* ва форсии бостон ба шакли *čarka / čakra* гардиш дошта, он худ ибтидояшро аз решаи *kar-* (х. а. 1. **k^uel-* «чархидан, гардидан») гирифтааст (10, ҷ. 2, с. 1012-1013).

Аз мисоли боло мушоҳида мегардад, ки бо гузашти замон баробари як шакли калима метавонад гунаи дигар низ пайдо гардад, ки решаи ҳар ду ягона аст. Нисбат ба ҷунин шаклҳои вожаҳо муҳаққиқон истилоҳи «дублетҳои этимологӣ»-ро ба кор бурдаанд (1, с. 183-184).

Вожаи *сон* ба маънои «санги фасон, санге, ки бо он корд, шамшер ва ғ. тез мекунанд» (9, ҷ. 2, с. 260), низ мисоли ҳамин гуна дублетҳост. Сарчашмаи ин калима **sāna*-и эронии бостон буда, решааш *sā(y)*- «тез кардан» аст. Бояд гуфт, ки ин вожа дар забони англисии куҳан дар шакли *hān* ва англисии нав ба гунаи *hone* ба ҳамон маънои тазаккурёфта дар истифода аст (3, с. 408; 10, ҷ. 3, с. 1651).

Хулоса, вожаҳои тоҷикиасл дар муддати истифодаи тӯлонияшон дар қатори як силсила забонҳои дунё ба забони англисӣ низ роҳ ёфта, бо вижагиҳои муайяни овозиву маъноӣ истифода шудаанд. Ҷунин унсурҳои луғавӣ дар аксар маврид дар забони номбурда фақат ба як шаклу маъно ба кор рафтаанд, вале баъзан дар ду мувозӣ мустаъмал шуданашон низ ба мушоҳида мерасад.

Қариб кулли ин гуна воҳидҳои луғавӣ тавассути як ё ду забони миёнарав ба таркиби луғавӣи забони англисӣ иқтибос шудаанд.

Пайнавишт:

1. Аракин В. Д. *История английского языка*. –М.: ФИЗМАТЛИТ, 2003.-272 с.
2. Деххудо А. *Луғатнома. Ҷилдҳои 1-14. Техрон, 1373.*
3. Мамадназаров А. *Фарҳанги англисӣ-тоҷикӣ*. –Душанбе: Эр-граф, 2011. 1015 с.
4. Маҷидов Ҳ. *Забони адабии муосири тоҷик. Ҷилди 1. Луғатшиносӣ*. –Душанбе: Деваиттич, 2007.
5. Маҷидов Ҳ. *Сеҳри сухани форсии тоҷикӣ*. –Душанбе: Дақиқӣ. 2014. 351с.
6. Montgomery W.W. *The influence of Islam over Medieval Europe. Edinburgh at the University press / W.W. Montgomery*. – 1972. – 125p.
7. Расторгуева В. С., Эдельман Д. И. *Этимологический словарь иранских языков / В. С. Расторгуева, Д. И. Эдельман*. – М.: Восточная литература, 2000. – Т. 1. – 327 с.
8. Султон М. Ҳ. *Ташақкул ва тақомули истилоҳоти илмӣи форсӣ-тоҷикӣ*. –Душанбе: Дониш, 2008. 334 с.
9. *Фарҳанги тафсирии забони тоҷикӣ. Зери таҳрири Назарзода С. ва дигарон. Ҷилдҳои 1 (949с.)-2 (944с).* Душанбе, 2008).
10. Ҳасандӯст М. *Фарҳанги решашинохти забони форсӣ. Ҷилдҳои 1-4. Техрон, 1384.*

-
11. Ҷабборова М. Гунаокии вожаҳо дар осори тарҷумавии асри X (дар асоси маводи тарҷумаи «Тафсири Табарӣ» ва «Таърихи Табарӣ»-и Бальамӣ). –Хучанд: Меъроҷ, 2014. -157с.
 12. Швейцар А.Д. и др. Английский язык / Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. –С.33-34.
 13. Шир Э. Вожаҳои форсии арабишуда. Тарҷумаи Ҳамиди Табибиён. Техрон, 1389. -290 с.

Reference Literature:

1. Arakin V. D. *The History of the English language*. – М.: PHYSMATHLIT, *Physico-Mathematical Literature* 2003. – 272 pp.
2. Dehhudo A. *Dictionary. Volumes 1-14*. Tehran, 1373 hijra
3. Mamadnazarov A. *English-Tajik Dictionary*. – Dushanbe: Er-Graph, 2011. – 1015 pp.
4. Madjidov Kh. *Modern Tajik Literary Language. V.1. Lexicology*. Dushanbe: Devashtich, 2007
5. Madjidov Kh. *Indian-Persian-Tajik Word*. – Dushanbe: Precision, 2014. – 351 pp.
6. Montgomery W.W. *The Influence of Islam over Medieval Europe*. Edinburgh at the University press / W.W. Montgomery. – 1972. – 125pp.
7. Rastorguyeva V. S., Edelman D. I. *Etymological Dictionary of Iranian Languages // V. S. Rastorguyeva, D. I. Edelman*. – М.: Oriental Literature, 2000. – V.1. – 327 pp.
8. Sulon M. Kh. *Formation of Persian-Tajik Scientific Terminology*. – Dushanbe: Knowledge, 2008. – 334 pp.
9. *Interpretation Dictionary of the Tajik Language // Under the editorship of Nazarzoda S. et alia*. VV. 1 (949 pp.) – 2 (949 pp.) Dushanbe, 2008
10. Hasandust M. *Etymological Dictionary of the Persian Language*. VV. 1 - 4. Tehran, 1384 hijra
11. Djaborova M. *Variation of Words in the Translated Literature of the X-th Century (on the Material of the Translation of Tabari's "Commentaries" and "The History of Tabari" Done by Balami)* – Khujand: Ascension, 2004. – 157 pp.
12. Shveitsar A. D. et alia. *The English Language // Linguistic Encyclopaedic Dictionary*. – М.: Soviet Encyclopaedic. 1990. – pp. 33-34
13. Shir E. *Arabized Persian Words*. Translation by Hamid Tabibiyon. Tehran, 1389 hijra. – 290 pp.